

ДАНИЛА КОМАСТРИ МОНТАНАРИ

ОБРЕЧЕНИТЕ
ДА УМРАТ
ТЕ ПОЗДРАВЯВАТ

Copyright © 1999, 2005 Danila Comastri Montanari
This edition published in agreement with
PNLA & Associati S.r.l./Piergiorgio
Nicolazzini Literary Agency

© Весела Лулова-Цалова, превод, 2013 г.

© Орлин Атанасов, художник, 2013 г.

Книгоиздателска къща „Труд“, 2013 г.

ISBN 978-954-398-282-0

ДАНИЛА КОМАСТРИ МОНТАНАРИ

ОБРЕЧЕНИТЕ ДА УМРАТ ТЕ ПОЗДРАВЯВАТ

РАЗСЛЕДВАНИЯТА НА ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ

ДРЕВНОРИМСКИ ЗАГАДКИ

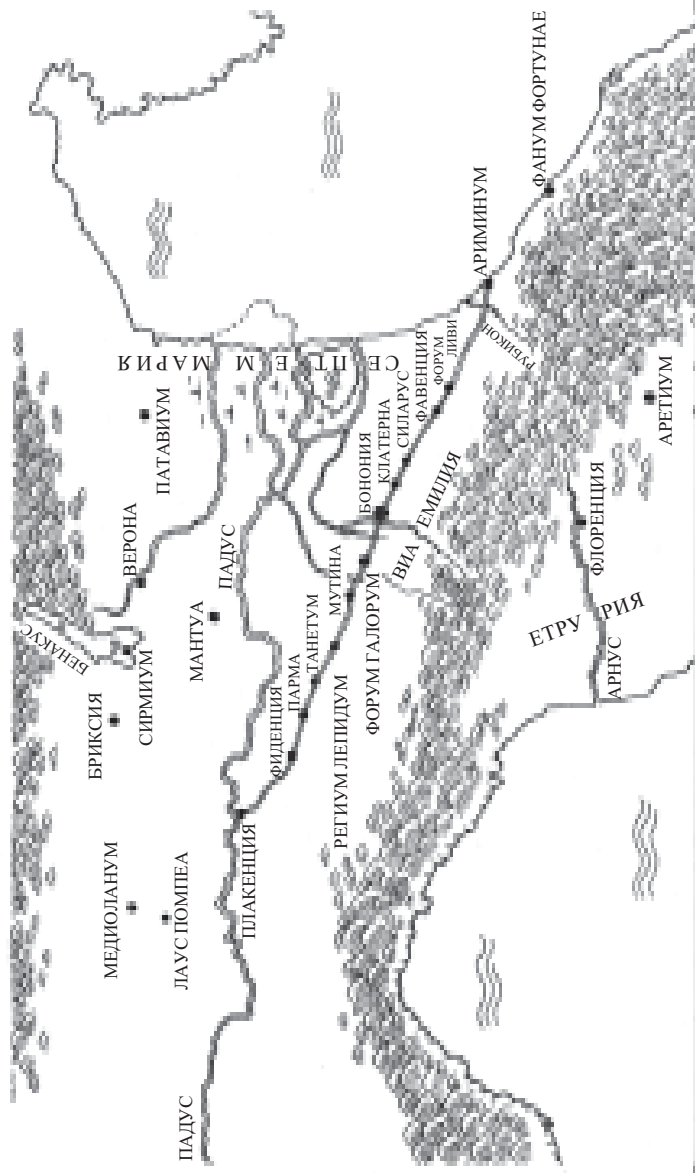

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **tryst**, 2013

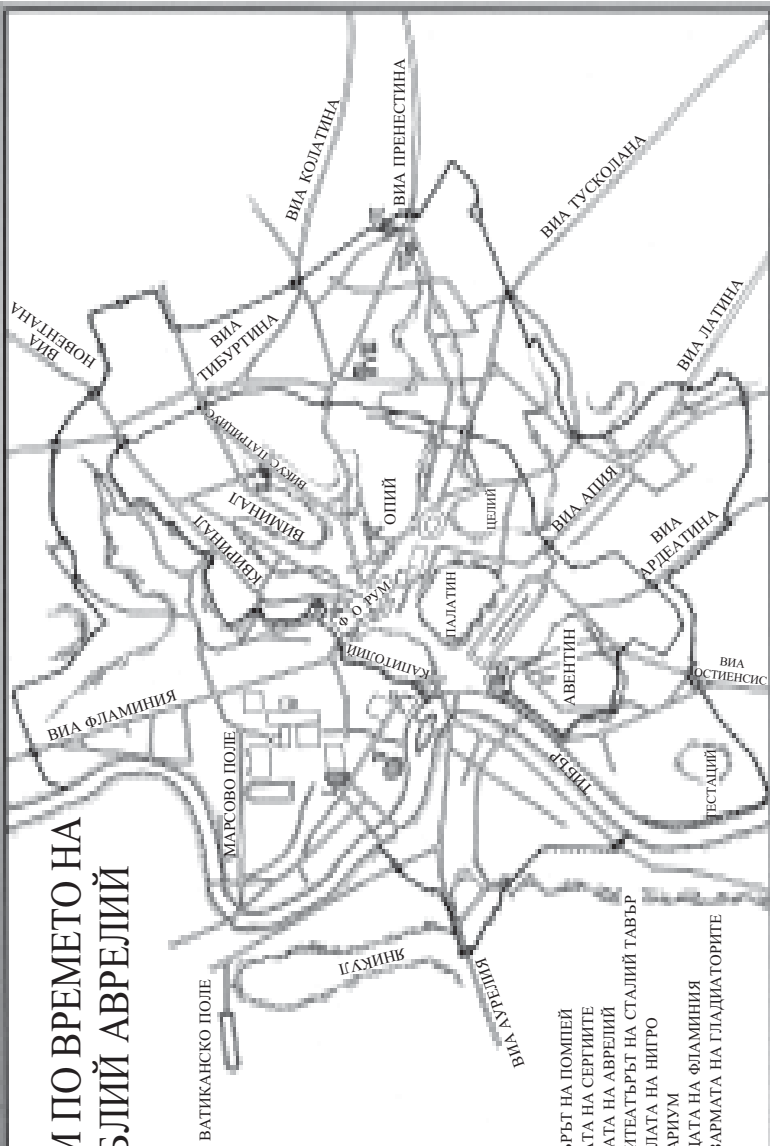
*Глупаво е да искаме от боговете това,
което сме в състояние сами да си набавим*

Епикур

ЦИЗАЛПИЙСКА ГАЛИЯ ПО ВРЕМЕТО НА РИМСКАТА ИМПЕРИЯ

РИМ ПО ВРЕМЕТО НА ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ

ВАТИКАНСКО ПОЛЕ

МАРСОВО ПОЛЕ

КЛУБЪ

КАПИТОЛИЙ

ФОРУМ

ОПИЙ

ПАЛАТИН

АВЕНТИН

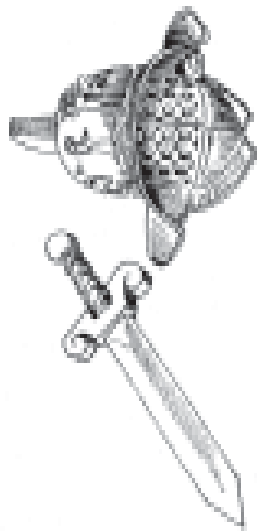
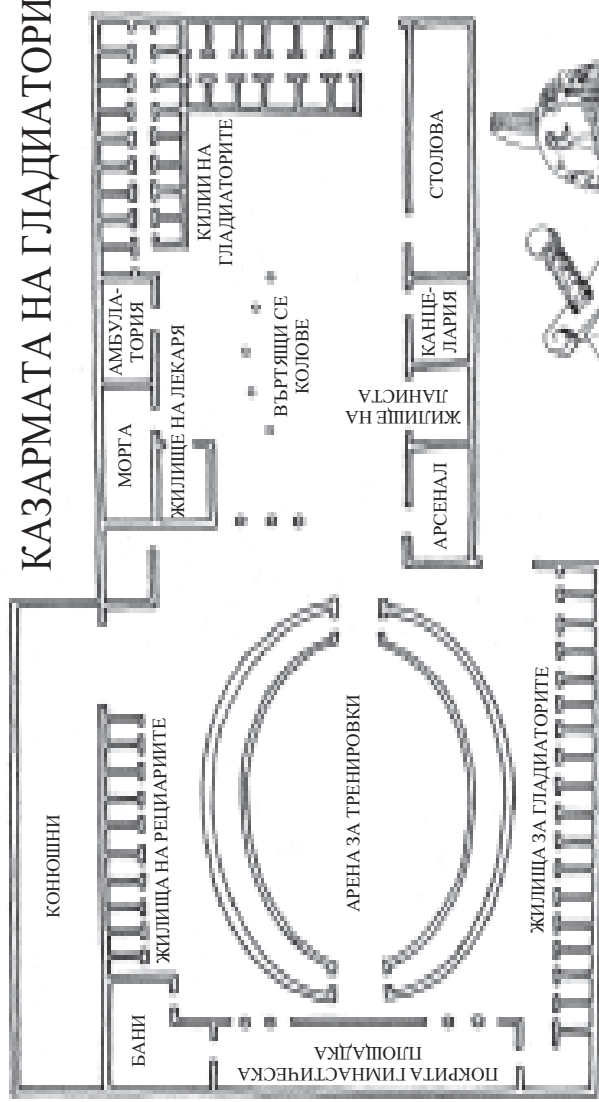
ТИБЪР

ВИА ОСТИЕНСИС

ТЕСТАЦИЙ

- I. ТЕАТЪРЪТ НА ПОМПЕЙ
- II. КЪЩАТА НА СЕРГИЙТЕ
- III. КЪЩАТА НА АВРЕЛИЙ
- IV. АМФИТЕАТЪРЪТ НА СТАЛИЙ ТАВЪР
- V. ИНСУЛАТА НА НИТРО
- VI. ВИВАРИУМ
- VII. КЪЩАТА НА ФЛАМИНИЯ
- VIII. КАЗАРМАТА НА ГЛАДИАТОРИТЕ

КАЗАРМАТА НА ГЛАДИАТОРИТЕ

ПЕРСОНАЖИ

ПУБЛИЙ АВРЕЛИЙ СТАЦИЙ – римски сенатор
КАСТОР И ПАРИС – освободени роби при Публий Аврелий
ПОМПОНИЯ И СЕРВИЛИЙ – приятели на Публий Аврелий
СЕРГИЙ МАВРИК – адвокат
СЕРГИЯ – сестра на Маврик
НИСА – пантомимна актриса
ФЛАМИНИЯ – матрона инкогнито
ХЕЛИДОН – шампион от арената
ТУРИЙ – приятел на Хелидон
ХЕЛИОДОР – сикулски гладиатор
ГАЛИК – келтски гладиатор
ХЕРКУЛЕС – сарматски гладиатор
АРДУИНА – британска гладиаторка
КВАДРАТ – противник на Хелидон
АУФИДИЙ – собственик на гладиаторите
ХРИЗИП – лекар

ГЛАВА I

**Рим, 798 г. от основаването на града
(45 г. сл.Хр., лятото)**

В навечерието на Календите през юни

Сенатор Публий Аврелий Стаций седеше вдървено и леко напрегнат до конника Тит Сервилий в покритата трибуна зад императорската ложа.

Амфитеатърът на Статилий Тавър на Марсово поле вече беше пълен до пръсване, но още и още хора, които се блъскаха и дърпаха, продължаваха да се стичат откъм *vomitoria*, широки коридори за влизане, предназначени за плебса. Игрите от този ден щяха да са паметни. Император Клавдий, техен голям любител, не беше жалил средства, за да предложи на римския народ най-доброто, което можеше да се види до този момент като гладиаторски борби.

Арената беше украсена с дълги завеси, които предпазваха публиката от жаркото юнско слънце, а в средата ѝ на едно изкуствено възвишение беше пресъздаден достоверно кът тропическа гора, от която шампионите щяха да измъкват зверовете. Широк пясъчен пръстен обграждаше всичко наоколо в очакване на триумфалната крачка на победителите и кръвта на загубилите.

Твърде превъзбуденият Тит Сервилий сочеше на приятеля си Аврелий различните сценични трикове, предвкушайки многоочаквания спектакъл. Сенаторът от своя страна съзерцаваше арената със смесени чувства на любопит-

ство и отвращение: не обичаше кланетата, макар и хореографски, и само невъзможността да избяга от своите социални ангажименти го беше подтикнала да заеме обикновено празното място, което се пазеше за него в трибуната зад гърба на императора.

Погледът на Аврелий, който се рееше между тълпата, опитвайки се да се избави от зловещия чар на арената на смъртта, подготвена в амфитеатъра, се спря върху императорския подиум, където зрелият Клавдий, облечен с много скъпа пурпурна туника, беше погълнат да се обзалага на огромни суми с най-големите си придворни ласкатели. До него под брокатения балдахин с горди и царствено съвършени рамене седеше красивата и одумвана императрица Валерия Месалина. Аврелий успяваше да зърне сред добре обръснатите тилове на дворцовите служители само водопада от абаносовите ѝ коси и малка част от добре изчистения ѝ профил като на ориенталска кукла.

– Ето ги, ето ги! – задърпа го изведнъж за ръкава Тит Сервилий, показвайки решетката, през която гладиаторите влизаха под грохота и овациите на тълпата.

Първата група бойци, облечени в кожи от леопард, в същия момент преминаваше пред почитаемата трибуна, а непосредствено след нея вървяха тракийците, въоръжените с *parma*, малък кръгъл щит, предназначен – като единствена защита – да застане между тях и смъртта. Под искрящата светлина на ризниците си се появиха мирмилоните, с изхвъркнали и обилно намазани с олио мускули.

Пред това крещящо изобилие от здрави мъжки ръце матроните започнаха сподавено да въздишат, чезнещи в обещания към онзи, който, избягал от *parcae*, щеше да заслужи палмата на победата.

– Ето го Хелидон, аса на арената! – възкликна Сервилий. – Там в средата на рециариите, гледай как доминира над всички с телосложението си!

Публий Аврелий хвърли разсеян поглед на телесната маса, която изпъкваше под трибуната: „Хелидон значи лястовичка – помисли си той. – Не мога да си представя по-смешно име, което да лепна на тази машина за убийства...“ Викът на тълпата го стресна. Бяха влезли трима руси, внушителни бойци с разпуснати върху здравите си рамене коси. Любопитството на сенатора мимо волята му се разпали от един чуден детайл, затова наостри поглед и се загледа по-добре в тях: в атлетичните им тела, покрити отгоре-отгоре с къси туники, имаше нещо странно, някакво необичайно подуване на мускулите по гръдния им кош, нещо като недодялан намек за женски бюст. Не, не грешеше... мъжествените британски гладиатори без съмнение бяха жени!

Най-високата от атлетките в този момент вдигна глава пред божествения император и сред кълчищената и гъста коса се видя цветущото ѝ лице, върху което изпъкваха две кръгли и жестоки очички. „Красиви екземпляри с женствена симетрия!“ – каза си Аврелий, леко погнусен.

Най-накрая овациите престанаха и тълпата утихна. Строят вече беше в пълен състав и гладиаторите започваха да размахват оръжията си пред императорската трибуна.

От пресъхналите им гърла излезе само един вик, който разтърси арената със силата на вятър, предвестник на буря.

– *Ave, Caesar, morituri te salutant!*

– Почакай поне до схватката на Хелидон! – каза с умоляващ тон Сервилий на своя стар приятел.

– Слушай, Тит, отегчавам се – отвърна му Аврелий. – Часове наред трябва да вися, за да гледам едно и също повтарящо се до безкрайност представление, това на смъртта. А и тази миризма на кръв ми предизвиква гадене! – продължи с разсърден тон, като се приготви да става и да си ходи.

Сервилий не знаеше как да му възрази. В действителност вонята вече от доста време беше достигнала до най-високите стъпала и нито тамяновите конуси, нито пръчи-

ците от амбър, които дамите поднасяха под носа си, не успяваха повече да прочистят въздуха.

– Все още са британките, но после идва шампионът. Би било обида към император Клавдий, ако точно сега напуснеш арената. Знаеш много добре колко похарчи, за да организира тези игри! – настоя Тит с надеждата да го придума.

Примирен, Аврелий отново неохотно зае мястото си и реши да гледа.

Morituri te salutant! Какво подтикваше тези луди да го правят? Мнозина от тях дори не бяха роби, а професионалисти, които по няколко пъти подновяваха договора си с арената, за да имат привилегията всекидневно да рискуват живота си в замяна на добре натъпкана кесия с пари. Занаят като всеки друг, така да е, но сенаторът не можеше да си наложи да не изпитва силна симпатия към зверовете... Той отчаяно преценяваше, че игрите все още не са стигнали до средата си, и с облекчение прие кратката пауза за *gustatio*. Докато робите минаваха със студентите закуски и напитките, Аврелий се опита да се утеша, като се зазяпа към матроните, нагиздени с похвално къси одежди, които без съмнение предлагат спектакъл, съответстващ на неговия вкус.

– Аврелий, скъпи! – поздрави го една известна куртизанка. – Защо не идваш вече при мен?

– Ще го направя, Чинция – излъга я патрицият, който не считаше предлаганите от нея услуги на нивото на прекалено високите им цени.

– Сенаторе Стаций, бяха ми казали, че не си падаш по игрите – апострофира го негов колега от Сената. – Наистина обаче се удивлявам, че класен мъж като теб е така лишен от спортен дух. Винаги с вдигнат палец... – продължи, като глатеше глава в знак на неодобрение. – Според теб би трябвало всички да бъдат помилвани!

„Това вече ми идва в повече“ – измърмори наум Аврелий. Не стига че беше принуден да жертва личното си време на олтара на социалните и институционалните задъл-

жения и да кисне тук, за да вдишва отвратителната смрад на кръв, но трябваше и да ликува от ентузиазъм!

– Ето, начеват пак, роговете засвириха – повика го Сервиллий. – Сега започва хубавото!

Брътвежите бързо престанаха, прекъснати от прибързаните сбогувания. За миг сред веещите се тоги Аврелий улови високомерния и мистериозен поглед на красивата Месалина. Патрицият ѝ се поклонил с бърза съглашателска усмивка... „Бъди спокойна, божествена Августо, няма да съм аз този, който ще предаде тайните ти!“ – помисли си саркастично той.

– Ха, правим завоевания по високите етажи. Когато Помпония научи... – изкоментира Тит Сервиллий.

Аврелий се стресна, защото Помпония, съпругата на добрия конник, беше най-информираната кляокарка в Рим и по никакъв повод не биваше да се усъмни, че нещо е припламнало, дори и мимоходом, между него и освободената от предразсъдъци императорска Венера, предпочитан обект за оклюкване от матроните. Затова се опита бързо да отклони вниманието на приятеля си към игрите:

– Гледай, противопоставиха амазонките от Британия на етиопците! – каза, посочвайки му черните тела на африканците, които ужасяващо се открояваха на белотата на севернячките.

– Да, твърде театрално! – оцени конникът, докато битката започваше.

Една от мъжкараните внезапно падна с прерязано от резкия удар гърло. Скоро и втората се просна в прахта, настигната от удар с меч. Остана само третата с двама противници, които все още бяха на крак, защото единият от тримата африканци вече беше повален от оръжието ѝ. Без да се колебае, амазонката се нахвърли върху по-слабия от нея гладиатор, завързвайки ожесточена схватка с него, докато другият се притичваше в помощ на другаря си.

Беше въпрос на секунди и мечът се заби в гърдния кош на противника ѝ, а гигантката го извади с мълниеносна бързина и се обърна като фурия към оцелелия етиопец. Горкият афри-

канец вече беше побегнал, виждайки над себе си тази ериния, не издържа нито миг повече, захвърли меча си в прахта и започна да тича из цялата арена, следван от крещящата жена.

– Ардуина, Ардуина! – аплодираше публиката и с насочен надолу палец искаше справедливо наказание за страхливеца. – *Lugula!* – викаше тълпата. – Заколи го!

Победителката не чака да я подканят два пъти.

Робите *libitinarii*, облечени като Харон, се мъчеха да изнесат труповете и да разровят пясъка, за да изтрият следите от загиналите, когато публиката започна да крещи в един глас, за да отбележи влизането на Хелидон.

Рецирият нахлу триумфално, размахвайки тризъбеца си, докато нещастникът, обречен да му се противопостави, го очакваше с наведена глава, за да се изпълни предначертаната му съдба, защото големият шампион беше непобедим и никой от противниците му не беше напуснал загражденията на арената жив.

Неравната битка започна. Неизвестният с мизерния си меч почти по никакъв начин не можеше да се противопостави на аса на игрите. За миг горкият човечец се заплете в мрежата и страшният гладиатор му скочи отгоре.

Поразеният, с лице в прахта, видя приближаващите го оцапани с кръв и пясък калцеи, докато заплашителните върхове на тризъбеца за миг засенчиха последното слънце от неговия мизерен живот. Тогава примирено затвори очи. Оглушителен грохот беляза края му.

Зачака, мигове, които му се сториха безкрайни... Не се случи нищо... и той почти мимо волята си беше принуден да заключи, че все още е жив... Не, явно нещата не се развиваха, както той очакваше.

Отвори очи и предпазливо надигна глава.

На няколко пръста от носа му калцеите на гладиатора лежаха неподвижни в прахта, опънати върху петите му. Зад тях бяха краката и останалата част от тялото на Хелидон, проснат в пясъка с тризъбец в ръка. Мъртъв.